

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ТАДЖИКСЬКИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. ШИРИНШО ШОХТЕМУР (РЕСПУБЛІКА ТАДЖИКИСТАН)
ФЕДЕРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ (АВСТРІЯ)**

**Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції**

АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА: ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ

**«Інноваційні технології в агрономії,
землеустрої, електроенергетиці, лісовому
та садово-парковому господарстві»**

26 жовтня 2023 року

Біла Церква
2023

УДК 378:63:001(063)

Редакційна колегія:

Шуст О.А., д-р екон. наук, професор.

Варченко О.М., д-р екон. наук, професор.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук, професор.

Мірзоєв Т.К., канд. с.-г. наук, доцент.

Аріас Р., д-р філософії, доцент.

Гассемі Нейжад Ж., д-р філософії, доцент.

Хахула В.С., канд. с.-г. наук, доцент.

Панченко Т.В., канд. с.-г. наук, доцент.

Качан Л.М., канд. с.-г. наук, доцент.

Ластовська І.О., канд. с.-г. наук.

Олешко О.Г., канд. с.-г. наук, доцент.

Відповідальна за випуск – **Олешко О.Г.**, канд. с.-г. наук.

«Інноваційні технології в агрономії, землеустрої, електроенергетиці, лісовому та садово-парковому господарстві»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 26 жовтня 2023 року. – Біла Церква: БНАУ. – 97 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

Ел. адреса: <http://science.btsau.edu.ua/>

УДК 630*161

ЛОЗІНСЬКА Т.П., канд. с.-г. наук

ОМЕЛЬЧЕНКО Д.Т., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

Lozinskatat@ukr.net

ПІСЛЯВОЄННЕ ПОНОВЛЕННЯ ЛІСОВИХ ЕКОСИТЕМ УКРАЇНИ

Показано вплив негативних чинників воєнних дій в Україні на лісові екосистеми. Велика увага повинна приділятися правильному догляду за лісовими насадженнями, аналізу ушкоджень лісових екосистем в результаті бойових дій, плануванню лісовідновлення та збереженню біорізноманіття. Основна увага лісового господарства націлена на природне поновлення лісових насаджень.

Ключові слова: природне поновлення, лісові екосистеми, військові дії.

LOZINSKA T., Candidate of agricultural sciences

OMELCHENKO D., acquirer

Bila Tserkva National Agrarian University

POST-WAR RENEWAL OF FOREST ECOSYSTEMS OF UKRAINE

The impact of negative factors of military operations in Ukraine on forest ecosystems is shown. Great attention should be paid to the proper care of forest plantations, analysis of damage to forest ecosystems as a result of hostilities, planning of reforestation and preservation of biodiversity. The main focus of forestry is aimed at the natural renewal of forest plantations.

Key words: natural regeneration, forest ecosystems, military operations.

Воєнні дії в Україні негативно впливають на лісові екосистеми. Понад 600 тис га лісів та інших насаджень постраждало від бойових дій. До цього часу ліси забруднені боєприпасами та заміновані, ушкоджень зазнали і зазнають вони не лише на сході та півночі держави, але і в регіонах постійних обстрілів та бомбардувань. Ворог може мінувати ліси навіть після проведення активних бойових дій. На сьогодні у дев'яти регіонах України суворо заборонено відвідувати ліси через воєнний стан та проведення розмінування. Після завершення воєнних дій докільля нашої країни та лісові екосистеми потребуватимуть відновлення, досвід якого вже мають країни Європи і світу та набуває Україна [1]. Через різні природні катаклізми, а саме і негативний вплив війни, відбувається виснаження природних екосистем. Тому актуальною є проблема відтворення та нарощення біорізноманіття [2] та потреба ведення лісокористування та лісовідновлення відповідно до сучасних вимог суспільства, що сприятиме виробленню чітких стратегічних і тактичних підходів до подальшого розвитку господарського комплексу країни [3].

Метою роботи з даної тематики є аналіз негативних явищ під час воєнних дій, що спричиняють ушкодження лісових екосистем, основні напрями і завдання для їх відновлення.

Методи досліджень: аналіз інформації, їх узагальнення та систематизація.

Об'єктом досліджень є лісові масиви, пошкодженні в результаті воєнних дій.

Предметом дослідження є діяльність лісових господарств з ведення лісового господарства на пост воєнному відновленні.

Згідно даних Державного агентства лісових ресурсів України шкода для галузі, яка завдана бойовими діями вже досягла 13,2 млрд. гривень, прямі збитки завдані лісовим екосистемам становлять 13,5 млн. доларів, непрямі – 53,6 млн. доларів, збитки завдані екосистемним послугам, що надають ліси – 185 млн. доларів, збитки пов'язані з поверненням лісових екосистем до безпечного ведення в них лісогосподарської діяльності – 5,0 млн. доларів. Тому в таких умовах виникає необхідність розроблення цілісного та системного підходу управління лісами на територіях забруднених вибухонебезпечними предметами, який дозволить підвищити безпеку лісогосподарського персоналу, представників інших служб, місцевого населення та зберегти цінні лісові екосистеми [1].

Велику загрозу біоценозам несуть лісові пожежі, знищуючи рослини, тварини та мікроорганізми, при тому, що продукти горіння потрапляють в атмосферу та поширюються на значні відстані. Під час бойових дій зазвичай пожежогасіння не проводиться, а це сприяє поширенню вогню на великі площі. На згарищах розмножуються комахи-шкідники, гриби, ліси втрачають ґрунтозахисні, водорегулюючі, рекреаційні, санітарно-гігієнічні та екологічні функції. Найбільше пожеж відбувається в зоні активних бойових дій, що становить 19,5 % території України.

Для післявоєнного відновлення довкілля в Україні Національною радою з відновлення України від наслідків війни розроблено проект Плану відновлення України, до якого увійшли матеріали робочої групи «Екологічна безпека» [4], яким передбачено виконання заходів у три етапи: I – 2022 р., II – від 2023 до 2025 рр., III – від 2026 до 2032 рр.

Під час першого етапу розробили методики визначення шкоди і збитків, які заподіяні внаслідок знищення або пошкодження лісового фонду України. Під час другого етапу планується розроблення Плану заходів з реалізації Державної стратегії управління лісами України до 2035 року та впровадження проєктів відновлення лісів та лісових територій, які постраждали в результаті військової агресії. Згідно цих планів головне завдання – це лісовідновлення.

Оскільки на сьогоднішній день фактично припинено ведення лісового господарства на забруднених ділянках, а після закінчення воєнного стану це буде закріплено формально, то динаміка відтворення лісів на цих ділянках буде відбуватись аналогічно відтворенню у зоні відчуження після 1986 року або територіях держлісфонду, які були передані у природно-заповідний фонд. Головним питанням має бути природне поновлення лісу на свіжих зрубках, згарищах, воронках та інших порушених територіях, ділянках з порушеним трав'яним покривом і підстилкою тощо [5].

В подальшому, природне поновлення другої хвилі з'явиться після насінневих років за сприятливих для виживання рослин погодних умов. Видовий склад у такому випадку буде відрізнятися від того, який зазвичай створюють лісові господарства відповідно до типів лісових культур.

Тому, відновлення лісів України, що зазнали впливу воєнних дій, повинно відбуватися відповідно до державних програм, з чітким дотриманням вимог безпеки, після попереднього розмінування, очищення від забруднень, інвентаризації та проведених санітарних заходів, проведенні рекультивації порушених лісових ландшафтів та лісовідновлення з урахуванням едафо-кліматичних особливостей територій.

Висновки. Воєнні дії зумовлюють низку негативних явищ на лісові екосистеми, причинами яких є вибухи, порушення ґрунтів, переміщення техніки, пожежі, будівництво фортифікаційних споруд тощо. Лісові екосистеми забруднюються фрагментами техніки та боєприпасів, вибухонебезпечними предметами, хімічними речовинами, побутовими відходами та іншими забруднювачами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузик А.Д., Товаряньський В.І. Вплив воєнних дій на лісові екосистеми України та їх післявоєнне відновлення. Вісник ЛДУБЖД. 2023. № 27. С. 16–22. DOI: 10.32447/20784643.27.2023.02

2. Варга Л.М., Пузир О.О., Лозінська Т.П. Проблеми збереження біорізноманіття лісів: матеріали конференції МЦНД, 2020. С. 59–61.
3. Лозінська Т.П. Проблеми пожежної небезпеки в лісовому господарстві. Формування сучасної наукової думки: матеріали міжнародної наукової конференції, 31 січня, 2020 рік. Кропивницький, Україна: МЦНД, 2020. С. 71–73. DOI: <https://doi.org/10.36074/31.01.2020.08>
4. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Екологічна безпека». URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recover_yrada/ua/environmental-safety-assembly.pdf
5. Лісоуправління на територіях, забруднених вибухонебезпечними предметами / С.В. Зібцев та ін. WWF-Україна, 2022. 148 с.

ЗМІСТ

Шепель А.В. Безрозсадні томати – альтернатива розсадній культурі після знищення каховського водосховища	3
Калюжна Л.В., Поліщук В.В. Морфологічні особливості будови квітки досліджуваних сортів тюльпана (<i>Tulipa L.</i>) та їх значення для ландшафтного дизайну	4
Мулєнок Я.О., Леус В.В. Вплив механізованого обрізування на формування показників товарної якості плодів яблуні	8
Піковський М.Й., Круковський Р.Д. Екологічні особливості ізолятів гриба <i>Fusarium oxysporum</i> f. sp. <i>cucumerinum</i> Owen – збудника фузаріозного в'янення огірка.....	9
Лобунько А.В., Лобунько Ю.В., Третяк Н.А. Управління земельними ресурсами: українські проблеми та світовий досвід	11
Коротун А.Ю., Полівчук В.Ю., Бобков М.О., Піціль А.О. Екологічна оцінка загального санітарного стану лісів Житомирської області	13
Душко П.М. Вплив систем удобрення на фотосинтетичний апарат рослин сої.....	15
Герасимчук В.П., Онищенко О.В., Нікітюк Р.М., Моргун В.В., Заставний А.Ю., Кульман С.М. Прогнозування швидкості росту рослин з урахуванням добових коливань зростання фітомаси.....	17
Юхимук В.В., Токаренко Ю.О. Використання безпілотних літальних апаратів у сучасному сільському господарстві.....	19
Примак І.Д., Войтовик М.В., Єзерковська Л.В., Караульна В.М., Панченко О.Б., Ображій С.В. Структура мікробіоти чорнозему типового за різних систем основного обробітку і удобрення в сівозміні	20
Заїка Н.В., Карпук Л.М. Формування якості зерна спельти (<i>Triticum spelta L.</i>) за внесення гуматів й регуляторів росту рослин	23
Тігаренко О.С., Карпук Л.М. Економічна оцінка ефективності вирощування сорго зернового	25
Петракова О.О., Карпук Л.М. Формування біометричних параметрів холодостійких рослин насінників буряків цукрових за direct method (безвисадкового методу)	27
Димань Н.О., Карпук Л.М. Особливості екстракції днк із біоматеріалу представників роду <i>Rubus L.</i>	29
Мороз О.В., Карпук Л.М., Філіпова Л.М. Формування урожайності сортів квасолі різних груп стиглості за по-закореневого підживлення рослин	31
Панченко Т.В., Федорук Ю.В., Горновська С.В. Зміна довжини колосу сортів пшениці озимої залежно від розміру листової пластинки прапорцевих та підпрапорцевих листків в умовах Лісостепу України	33
Шушківська Н.І. Ентомокомплекс на сходах пшениці озимої в умовах науково-виробничого центру Білоцерківського національного аграрного університету.....	35
Шушківська Н.І., Ображій С.В. Хімічний захист пшениці озимої в умовах науково-виробничого центру Білоцерківського національного аграрного університету	37
Козак Л.А., Розпутній Л.А. Інноваційна технологія вирощування пшениці озимої з використанням системи супутникового моніторингу Sторіо	39
Правдива Л.А., Дмитренко О.О., Вовк А.М. Енергетична продуктивність сорго звичайного двокольорового залежно від методів контролювання чисельності бур'янів.....	41
Покотило І.А., Присяжнюк Н.М., Дмитренко О.О., Вовк А.М. Переваги та недоліки точного землеробства	43
Засуха А.А., Козак Л.А. Накопичення сухої речовини рослинами кукурудзи під впливом удобрення та регуляторів росту рослин	44
Городецький О.С., Шевченко Г.Т. Вплив різних технологій вирощування та густоти стояння рослин на продуктивність гібридів соняшнику.....	46
Устинова Г.Л., Лозінський М.В. Особливості успадкування кількості колосків головного колосу в F ₁ , отриманих за схрещування різних за скоростиглістю сортів пшениці м'якої озимої.....	48

Філіцька О.О., Лозінський М.В. Особливості формування маси зерна з головного колоса різних за висотою сортів пшениці м'якої озимої	51
Лозінський М.В., Самойлик М.О. Особливості успадкування в F ₁ кількості колосків із головного колоса за гібридизації пшениці м'якої озимої лісостепового і степового екотипів	52
Сабадин В.Я., Дубовик Н.С. Рівень гетерозису господарсько-цінних ознак у гібридів пшениці м'якої озимої	55
Сич З.Д., Кубрак С.М. Підбір сортів і місцевих форм цибулі шалот за комплексом господарських ознак для умов Правобережного Лісостепу України	57
Глеваський В.І., Куянов В.В. Вплив густоти насадження рослин та застосування різних систем удобрення на продуктивність буряків цукрових.	59
Шубенко Л.А., Шох С.С. Особливості пагоноутворювальної здатності сортів ожини....	60
Федорченко М.М., Карпук Л.М. Вирощування проса за органічного виробництва	62
Федорченко Я.О., Карпук Л.М. Удосконалення елементів технології вирощування гречки за органічного виробництва.....	63
Пенькова С.В., Присяжнюк О.І. Вплив елементів технології догляду за насадженнями міскантусу гігантського на процес пагоноутворення та масу рослин	64
Цехмістренко С.І., Бітюцький В.С., Цехмістренко О.С. Фізіологічна роль флавоноїдів та їх практичне використання	67
Лозінська Т.П., Омельченко Д.Т. Післявоєнне поновлення лісових екосистем України	69
Тарнавський В.А., Дребот О.І. Встановлення (зміна) меж адміністративно-територіальних одиниць як чинник збалансованого розвитку територій	71
Тарнавський В.А., Єрмилов Д.А. Переваги застосування безпілотних водних апаратів при проведенні гідрографічної зйомки	74
Третяк А.М., Прядка Т.М., Третяк В.М., Капінос Н.О. Про необхідність доповнення переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти із землевпорядкування.....	76
Третяк А.М., Третяк В.М., Прядка Т.М. Вимоги закону України «Про вищу освіту» та освітніх стандартів щодо підготовки фахівців із землевпорядкування	78
Поливанчук А.М., Марченко А.Б. Передпроектний аналіз території Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» м. Біла Церква	80
Комарова Н.В., Комаров Д.Ю. Геопросторові технології для проведення моніторингу якості повітря	81
Кочеригін Л.Ю., Кімейчук І.В. Моніторинг змін вкритих лісових площ за радарними даними на прикладі Черкаської області.....	83
Камінецька О.В. Девелопмент на ринку нерухомості України.....	86
Роговський С.В., Коцюба М.В. Аналіз методологічних підходів реновації території промислового підприємства та формування сучасного громадського простору.....	88
Хахула В.С., Кирута Ю.Л. Врожайні та технологічні властивості зерна залежно від сортової специфіки пшениці м'якої озимої в умовах Правобережного Лісостепу України.....	91
Хахула В.С., Михайлюк Д.В. Вплив норм висіву насіння на ріст, розвиток та урожайність пшениці озимої в умовах Правобережного Лісостепу України	93